

Mezinárodní trestní právo

Mezinárodní terorismus – definice
a univerzální instrumenty

Prof. JUDr. Pavel Šturma, DrSc.

Obsah

- Pojem a vývoj mezinárodního terorismu
- První mezinárodní instrumenty
- Sektorové úmluvy proti terorismu
- Rezoluce Rady bezpečnosti OSN
- Problémy s definicí terorismu
- Návrh komplexní úmluvy

1. Pojem a vývoj mezinárodního terorismu

- Terorismus – teror = (etymol.) extrémní strach či úzkost pocházející z nepřesně určené, relativně neznámé a široce nepředvídatelné hrozby
- Teror = způsob vládnutí, násilí (revoluční či státní teror)
- Terorismus – individuální či skupinové akce
 - Proti představitelům státu (anarchisté, atentáty)
 - Proti hromadným cílům (velký počet obětí)
 - Nový terorismus (ultraterorismus)
- Chybějící obecná definice terorismu

2. První mezinárodní instrumenty

- První návrhy (doktrinární) v rámci Mezinárodní asociace trestního práva (AIDP), 1930
- Atentát na jugoslávského krále Alexandra a francouzského ministra zahraničí Barthoua (Marseille, 1934)
- Společnost národů, Výbor pro mezinárodní potlačování terorismu
- Konference v Ženevě (1937)
 - Úmluva o předcházení a potlačování terorismu
 - Úmluva o zřízení Mezinárodního trestního soudu

3. Sektorové úmluvy proti terorismu

- Neexistence obecné protiteroristické úmluvy na univerzální úrovni
- Sektorové instrumenty (řešení ad hoc) – 19 úmluv
- Pět skupin mnohostranných smluv
- 1) bezpečnost civilního letectví
 - Úmluva o trestných a některých jiných činech spáchaných na palubě civilních letadel (Tokio, 1963)
 - Úmluva o potlačení protiprávního zmocnění se letadel (Haag, 1970)
 - Úmluva o potlačování protiprávních činů ohrožujících bezpečnost civilního letectví (Montreal, 1971)
 - Protokol o potlačování protiprávních činů násilí na letištích sloužících mezinárodnímu civilnímu letectví (1988)
 - Úmluva o potlačování protiprávních činů týkajících se mezinárodního civilního letectví (Peking, 2010)
 - Protokol doplňující Úmluvu o potlačení protiprávního zmocnění se letadel (2010)
 - Protokol ke změně Úmluvy o trestných a některých jiných činech spáchaných na palubě civilních letadel (2014)

3. Sektorové úmluvy proti terorismu

- 1a) bezpečnost námořní plavby
 - Úmluva o potlačení protiprávních činů proti bezpečnosti námořní plavby (Řím, 1988)
 - Protokol k Úmluvě o potlačení protiprávních činů proti bezpečnosti námořní plavby (2005)
 - Protokol o potlačení nezákonných činů proti bezpečnosti pevně ukotvených plošin v pevninské mělčině (Řím, 1988)
 - Protokol k Protokolu o potlačení nezákonných činů proti bezpečnosti pevně ukotvených plošin v pevninské mělčině (2005)

3. Sektorové úmluvy proti terorismu (2)

- 2) ochrana specificky chráněných kategorií osob
 - Úmluva o zabránění a trestání trestných činů proti osobám požívajícím mezinárodní ochrany včetně diplomatických zástupců (New York, 1973)
 - Úmluva o bezpečnosti pracovníků OSN a přidruženého personálu (1994)
- 3) braní rukojmí
 - Mezinárodní úmluva proti braní rukojmí (New York, 1979)

3. Sektorové úmluvy proti terorismu

(3)

- 4) kontrola prostředků zneužívaných při teroristických činech
 - Úmluva o fyzické ochraně jaderných materiálů (Vídeň, 1979)
 - Doplnky k Úmluvě o fyzické ochraně jaderných materiálů (2005)
 - Úmluva o označování plastických trhavin pro účely jejich identifikace (1991)
 - Mezinárodní úmluva o potlačování činů jaderného terorismu (2005)
- 5) obecnější smlouvy proti terorismu
 - Mezinárodní úmluva o potlačování teroristických bombových útoků (1997)
 - Mezinárodní úmluva o potlačování financování terorismu (1999)

3. Sektorové úmluvy proti terorismu

(4)

- 2 typy protiteroristických úmluv
 - Čistě preventivní instrumenty
 - Smíšené instrumenty (+trestněprávní)
- Standardní obsah:
 - Definice
 - Skutkové podstaty + kriminalizace
 - Přiměřené tresty
 - Úprava trestní jurisdikce
 - Aut dedere aut judicare
 - Depolitizace teroristických trestných činů
 - Lidskoprávní (francouzská) klauzule
 - Spolupráce a právní pomoc

4. Rezoluce Rady bezpečnosti OSN

- Situace po 11.9.2001
- Výzva k podpisu a ratifikaci univerzálních úmluv
- Rez. RB 1368 (2001) – teroristické útoky z 11.9. = ohrožení mezinárodního míru a bezpečnosti
- Rez. RB 1373 (2001)
 - závazky pro všechny státy potlačovat financování terorismu
 - Zřízen Protiteroristický výbor (CTC)
- Rez. RB 1566 (2004) – definice terorismu

5. Problémy s definicí terorismu

- Df. v Úmluvě (1937)
 - Trestné činy namířené proti státu, jež mají vytvořit stav hrůzy v myslích některých osob, skupin osob nebo veřejnosti
 - Seznam činů
- Df. v Deklaraci o opatřeních k potlačení mez.terorismu, rez.VS 49/60 (1994) – politická motivace
- Df. v rez. RB 1566
 - Útoky proti osobám (smrt, zranění), rukojmí
 - S cílem vyvolat hrůzu u veřejnosti
 - Zastrážit veřejnost nebo donutit vládu n. MO
 - Odkaz na df.v mezinárodních úmluvách

5. Problémy s definicí terorismu (2)

- Minidefinice terorismu v Mezinárodní úmluvě o potlačování financování terorismu (1999), čl. 2:
 - Činy podle jedné ze smluv (v příloze)
 - „jakýkoli jiný čin zamýšlený k tomu, aby způsobil smrt nebo vážné tělesné zranění civilní osobě nebo jakékoliv jiné osobě nehrající aktivní úlohu v nepřátelských akcích za situace ozbrojeného konfliktu, je-li cílem takového činu, ať už v důsledku jeho povahy nebo kontextu, zastrašit obyvatelstvo nebo přinutit vládu či mezinárodní organizaci, aby uskutečnila, nebo se zdržela uskutečnění určitého činu“
- Zpráva Panelu na vysoké úrovni pro hrozby, výzvy a změnu: Bezpečnější svět (UN Doc. 59/565, 2004)

6. Návrh komplexní úmluvy

- Df.trestného činu terorismu – spáchá
 - Osoba, která jakýmkoli prostředky, protiprávně a úmyslně, způsobí: a) smrt či vážné tělesné zranění jakékoli osobě, b) vážnou škodu na veřejném nebo soukromém majetku, včetně ... systému veřejné dopravy, součásti infrastruktury nebo na životním prostředí, nebo c) škodu na majetku ..., jež povede k velké hospodářské ztrátě;
 - Je-li cílem takového jednání, vzhledem k jeho povaze či kontextu, zastrašit obyvatelstvo nebo donutit vládu nebo mezinárodní organizaci, aby uskutečnila nebo se zdržela uskutečnění nějakého činu.

6. Návrh komplexní úmluvy (2)

- Související problémy:
- Spor o státní terorismus (Sever v. Jih)
- Spor o kvalifikaci aktů hnutí za národní osvobození
- Sféra aplikace úmluvy – výjimky pro
 - Aktivity ozbrojených sil za ozbrojeného konfliktu upravené mezinárodním humanitárním právem
 - Aktivity ozbrojených sil státu při výkonu jejich úředních povinností v rozsahu, v jakém jsou řízeny jinými pravidly mezinárodního práva
- Problém vztahu k sektorovým úmlouvám

Závěr

- Dotazy a připomínky ?
- Děkuji za pozornost !